

3-2019 Beregning av bærekraftig fremmevannsandel

Forslagsstiller

Sekretariatet Norsk Vann

Målsetting for prosjektet

Utarbeide metodikk for å beregne bærekraftig fremmevannsandel for den enkelte kommune og gi gode eksempler på hvordan jobbe systematisk med problemstillingen for å få resultater ut fra sin egen situasjon.

Bakgrunn

Fremmedvann er en stor utfordring i mange norske kommuner. På landsbasis er fremmevannsandelen på 55 % for kommuner med delvis fellessystem (kilde: bedreVANN 2017). Fremmedvann er ikke bare en utfordring for kommuner med fellessystem, det er en utfordring også for de som har rene separatsystem og eller en høy andel separatsystem. For kommuner med lite fellessystem er gjennomsnittlig fremmedvannstilførsel 30 %.

Med forventede klimaendringer med mer nedbør og mer ekstremvær vil det være viktig å identifisere kilder til fremmevann på avløpsnettene både for å frigjøre plass i ledningsnettene, men også for å redusere mengden vann som skal pumpes og renses. Renseanleggene påvirkes også av stor andel fremmedvann.

Gjennom Vannbransjens bærekraftstrategi er det utarbeidet flere delmål for ledningsnettene. Delmål 4.2 er at hver enkelt kommune skal utarbeide en plan for reduksjon av fremmedvann innen 2020. For bransjen som helhet skal andelen fremmevann av samlet tilførsel til avløpsrenseanleggene reduseres med 30 % innen 2030.

Nye utslippstillatelser vektlegger hele avløpssystemets funksjon og pålegger flere tiltak for å få bedre kontroll med tilførselene til avløpssystemet og utslippene. Dette vil kunne gi redusert energi- og kjemikalieforbruk, i tillegg til å redusere utslippene til vann og risikoen for kjelleroversvømmelser. Målet om 30 % reduksjon av fremmedvann innen 2030 er foreløpige nasjonale tall, der hver virksomhet må sette mål ut fra sin egen situasjon. Det nasjonale tallet bør revideres ved bedre kunnskap om fremmedvannsandel lokalt i virksomhetene og konsekvenser ved ulike ambisjonsnivå.

Separering av fellessystem for å redusere fremmevannsandelen er svært kostbart tiltak, er det mulig å identifisere andre tiltak som kan være mer kostnadseffektive og dermed mer bærekraftige.

Prosjektinnhold

Prosjektet skal vise hvordan en virksomhet eller kommune bør gå fram for å finne fremmedvannsandelen for sitt avløpssystem og hva som må inngå i en plan for reduksjon av fremmedvannsandelen.

Prosjektet skal også gi svar på hvilke årsaker og konsekvenser en høy andel fremmedvann har for ledningsnettene, renseanleggene og resipientene.

Prosjektet skal vise hvordan beregne fremmevannsandelen i dag og hva som må inngå i en plan for reduksjon av fremmevannsandelen.

Definisjonen av fremmedvann skal også drøftes og det er viktig at det framkommer hva som inngår i fremmedvannsbegrepet.

Gjennom prosjektet skal det utarbeides et regneark e.l. for å vise vannbalansen i avløpssystemet og at metodikken for systematisk arbeid med reduksjon av fremmedvann settes opp. (Rapporten bærekraftig lekkasjenivå kan være til inspirasjon for hvordan dette kan gjøres)

Det er også ønskelig at det vises til hvordan arbeidet med reduksjon av fremmevann gjøres i Sverige, Danmark og evt. andre europeiske land. I denne sammenhengen er det også ønskelig at det vises til relevante rapporter, prosjekter for best practice osv.

Følgende aktiviteter inngår i prosjektet:

- Avholde oppstartsmøte mellom styringsgruppe og rådgiver for prosjektet for å drøfte nærmere hvordan prosjektet best skal løses, herunder antall møter og møteplan
- Innhente nødvendig grunnlagsinformasjon for å besvare oppgaven
- Utarbeide forslag til rapport
- Gjennomføre workshop med styrings- og referansegruppe for drøfting av rapport
- Revidere rapport
- Gjennomføre høring av revidert rapportforslag i styrings- og referansegruppen
- Utarbeide endelig rapport
- Avholde avslutningsmøte mellom styringsgruppe og rådgiver for å behandle endelig rapport og avtale videre oppfølging av rapporten
- Markedsføre og implementere resultatene

Organisering/deltakere

Prosjektet styres av en styringsgruppe med minst 4 representanter fra Norsk Vanns medlemmer, som er oppnevnt av Norsk Vanns avløpskomite. Det forventes at styringsgruppe og rådgiver møtes minst 3 ganger (oppstartsmøte, workshop, avsluttende møte) og at øvrig kommunikasjon er per mail/tlf. Styringsgruppen vil foreslå deltakere i en referansegruppe. Referansegruppen blir invitert til workshopen og til å gi innspill til rapporten.

Norsk Vanns sekretariat vil ivareta prosjektadministrasjon, trykking/markedsføring mv.

Kostnader/finansiering

Prosjektkostnader er anslått til kr 800 000 og skal i sin helhet finansieres av Norsk Vann prosjekt. Prosjektet har følgende budsjettposter:

Kostnader	
Faglig utredning og rapportering	600 000
Møter styrings-/referansegrupper	30 000
Trykking og formidling	70 000
Prosjektadministrasjon	60 000
Uforutsett	40 000
Totalt	800 000

Finansiering	
Norsk Vann prosjekt	800 000
Ekstern	-
Totalt	800 000

Posten «Faglig utredning og rapportering» angir maks. ramme for utredningsarbeidet, herunder timekostnader, reisekostnader, møter og ev. biomkostninger.

Kost/nytte

Øke dagens kunnskap om fremmevann og hvilke tiltak som må til for å redusere andelen fremmedvann til rensanleggene. Det vil være lønnsomt for mange anlegg å få redusert

fremmedvannsandelen. Kost/nytte vil være avhengig av kapasiteten på eksisterende renseanlegg og ledningsnett, basert på beregninger av fremmevann i den enkelte kommunen.

Tidsplan

Prosjektet planlegges med oppstart i april 2019 og ferdigstillelse april 2020.

Rapportering og informasjon

Prosjektet rapporteres i form av en Norsk Vann rapport. Til markedsføring av resultatene utarbeides 2-siders informasjonsark samt artikkel til Vannspeilet og andre relevante tidsskrifter.

Arnhild Krogh, Norsk Vann, 01.10.18

Prioriteringskriterier

Kriterier	
1) Er prosjektet i samsvar med strategiplanen?	Prosjektet er i samsvar med bærekraftstrategiens delmål 4.2
2) Er prosjektet innenfor en av følgende prosjektkategorier: a) tekniske veiledninger/rapporter, b) forvaltningsveiledninger/-rapporter eller c) strategiske prosjekter/utredningsprosjekter	Prosjektet er innenfor prosjektkategori a) tekniske veiledninger/rapporter
3) Er prosjektet egnet til å løse utfordringer for ulike medlemskategorier?	Prosjektet er beregnet på alle medlemmer, kommuner og interkommunale selskap
4) Fører prosjektet til utvikling av nye veiledninger/verktøy?	Ja, resultatet fra prosjektet vil være en veiledning for kommunene.
5) Er prosjektet tilstrekkelig stort til å gi et tilfredsstillende resultat?	Ja
6) Er det sannsynlig med økonomiske bidrag fra eksterne miljøer til prosjektet?	Nei

Direktørens forslag til prioritering for 2019:

Gjennomføres i 2019. Kontroll på fremmedvannsmengden er en viktig brikke i arbeidet med bærekraftige og kostnadseffektive vanntjenester. En god veiledning på området vil gjøre det enklere for kommunene å arbeide systematisk med reduksjon av fremmedvann.

Innspill i høringsrunden

Samfunnskomiteen:

Samfunnskomiteen støtter direktørens forslag. Komiteen mener det er fornuftig å se på denne problemstillingen. Det vil være et krevende, men spennende prosjekt.

Avløpskomiteén:

Støtter direktørens forslag til prioritering, men prosjektbeskrivelsen trenger noe bearbeiding. Det vesentlige i prosjektet må være metodikk for å beregne bærekraft. Enighet i komiteen om at et prosjekt på bærekraftig fremmedvannsandel er aktuelt og riktig.

Vannkomiteén:

Direktørens forslag til prioritering støttes.

Direktørens innstilling til styret:

Gjennomføres i 2019. Avløpskomitéens kommentar til prosjektbeskrivelsen vurderes av styringsgruppa ved oppstart av prosjektet.